

TERUGBLIK

TOERISME IN HILVERSUM ROND DE EEUWWISSELING

Verslag lezing Werkgroep Toerisme op 24 februari 1988

De Werkgroep Toerisme is ontstaan uit een initiatief van het bestuur van 'Albertus Perk' en begon zijn activiteiten in de zomer van 1986. Sindsdien is men volop bezig geweest met het onderzoek naar toerisme in Hilversum rond de eeuwwisseling.

Op deze avond hielden de werkgroepleden een voordracht over het onderwerp waar zij zelf onderzoek naar hadden verricht:

Mevr. W. van Druyten gaf een inleiding over toerisme in het algemeen en de situatie in de 19e eeuw in het bijzonder, toegespitst op de situatie in Hilversum. Vervolgens nam zij de hotels en pensions onder de loep. Zij gaf aan dat er een verschuiving optrad van belangstelling voor grote luxe hotels naar kleine eenvoudige hotels en (privé-)pensions. Dia's van hotels, pensions, advertenties en prijslijsten completeerden het geheel.

Mevr. L.H. van Keizerswaard schetste ons het beeld van alle toestanden rond de plannen, concessies en aanleg van de spoorlijn. Ook de bemoeienissen van Burgemeester Alberti, voorstander van de aanleg, werden genoemd. Toen Hilversum in juni 1874 zijn spoorlijn kreeg, werden de "poorten open gezet en kon Hilversum uitgroeien tot lustoord van Amsterdam".

Hierna kwam wederom mevr. W. van Druyten aan het woord om ons iets te vertellen over de Feestweek en de houding van het Gemeentebestuur in deze.

Na de pauze vertelde C. van Aggelen het een en ander over fietstoerisme rond Hilversum. Met behulp van oude en recente dia's werd een fietstocht anno 1915 nog eens over gedaan. Ook vertelde hij wat over theehuizen en uitspanningen in en rond Hilversum. Met name over 'Anna's Hoeve', dat in de dertiger jaren werd aangekocht, en alwaar met behulp van werklozen een recreatiegebied werd aangelegd.

Mevr. L.A. van Voorden besloot de avond met een causerie over 'Wandelen in Hilversum rond de eeuwwisseling'. Met dia's nam zij ons mee naar fraaie parken en stille buitens. We genoten van de fraaie dia's van Corvin, Susannapark, Spanderswoud (Zwitserse bruggetje!), de heide en de wasmeren. De werkgroep is druk bezig om het materiaal te verwerken voor een publicatie. Met steun van 'Albertus Perk' moet dit boekwerkje binnen afzienbare tijd verschijnen. Maar daarover hoort U nog nader.

C.v.A.

Jaarrede van de voorzitter Ledenvergadering 23 maart 1988

Wat kan en wil ik U op deze ledenvergadering, geachte dames en heren, over het reilen en zeilen van Uw eigen vereniging, intussen het 13e jaar van haar bestaan, zeggen?

Het gaat goed!

Wanneer ik onze doelstellingen er nog eens op na lees, dan durf ik te zeggen dat we aardig richting houden.

Van anderen hoor ik weleens dat zij 'Albertus Perk' een actieve en bloeiende club vinden en inderdaad: aan voldoende en gevarieerde activiteiten ontbreekt het niet.

Er zijn jaarlijks een achttal ledenavonden welke door een groeiend aantal leden worden bezocht (gemiddeld zo'n 70 tot 80 personen, dit is 25% van ons ledenbestand) ledenavonden met interessante onderwerpen verzorgd door kundige sprekers/inleiders; we hebben studiegroepen – we houden zo af en toe excursies – er is een zeer actief redactieteam dat ons ledenblad 'Eigen Perk' vier maal per jaar op tijd zo voortreffelijk samenstelt en zo een goede en onmisbare communicatie voor ons allen betekent – ook de zorg voor het behoud van monumenten in ons dorp Hilversum blijft ons bezighouden.

Maar mijn beste dames en heren

een groeiende vereniging moet het nog steeds worden! Wat gaat de aanwas van leden toch traag en moeizaam in zo'n groot woon- en doelgebied als ons Hilversum toch is.

Ook wil ik U vanavond nog eens duidelijk maken, en ik weet mij daarbij de tolk van Uw bestuur, dat U als lid mede de werkwijze en acties kunt bepalen van 'Albertus Perk'.

Hoe dan zult U zeggen:

ik noem bijvoorbeeld Uw suggesties en nieuwe ideeën voor toekomstige activiteiten – het in gang zetten van werk- en studiegroepen – een beleid mee bepalen dat ver de toekomst inkijkt. Spreek en schrijf met Uw bestuur, ook als het gaat om kritiek die wil opbouwen.

Nu zult U wellicht denken:

wat een zelfgenoegzaamheid van Uw voorzitter dit jaar.

Misschien wel! Maar het mag zo af en toe best eens gezegd worden als het goed gaat. Natuurlijk blijven er wensen en verwachtingen. Wat willen wij dit jaar verwerkelijken?

- een eigen werk- en studie/vergaderruimte; wat zou een pied-a-terre in het bijna gerenoveerde raadhuisje aan de Kerkbrink, middenin ons dorp, ideaal zijn!*
- ons eigen archief wordt daardoor bereikbaar*
- ik beloof U, het derde lustrum van onze vereniging in 1990 zal groots gevierd worden; een werkgroep van leden is al ijverig aan het werk daarvoor*
- we zoeken contacten en soms samenwerking met andere doelgroepen zoals de archeologische, de geologische en genealogische verenigingen in Hilversum en omgeving*
- we zoeken mensen die zich bezig willen houden met het verzorgen van interviews (oral history) mensen die bijvoorbeeld door middel van foto's en beschrijvingen gevels en gevelstenen van gebouwen die de moeite waard zijn vastleggen*
- mensen die artikelen gaan schrijven over nieuwe en interessante onderwerpen voor eigen blad of voor krante-artikelen*
- we blijven goede contacten onderhouden met de regionale pers – met gemeentelijke instanties – met de vereniging Tussen Vecht en Eem – met het Goois Natuurreservaat – met het Streekarchief enz.*

Er is nog veel te doen.

Laat ik besluiten met dank te brengen aan de leden van ons bestuur (7 man en vrouw sterk) die in een perfecte samenwerking en teamgeest heel hard werken elk naar eigen aard en capaciteit en ook voor het komende jaar zich weer schrap blijven zetten voor de belangen en de goodwill van 'Albertus Perk'.

'Als voorzitter bof ik wel met zo'n team!

Het gaat U allen goed.

Piet Timmer, voorzitter

DE GESCHIEDENIS VAN DE VOLKSHUISVESTING

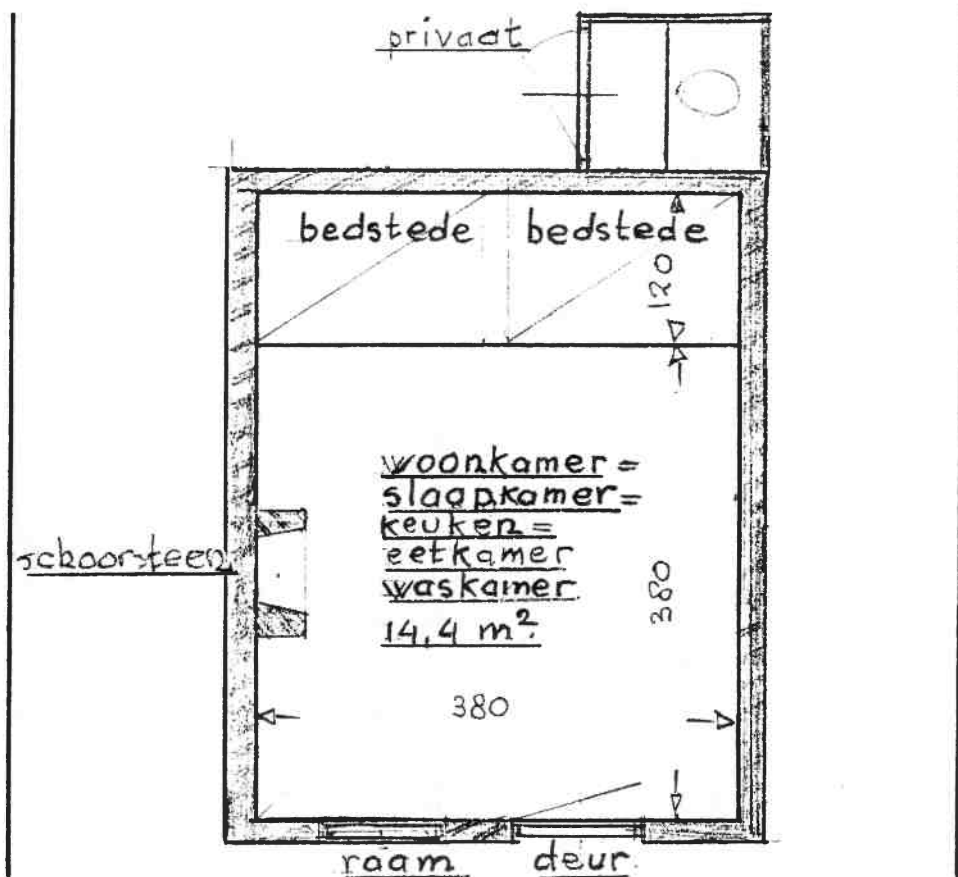
Verslag lezing J. Postma op 23 maart 1988

"Het is een dwaling te geloven, dat geschiedenis een kwestie is van het vroegere, voorbije. Wie het verleden als voorbij ziet, kan er geen leven in ontdekken, noch het in levende gestalten en gebeurtenissen zichtbaar maken. Geschiedenis is de vorm waarin zich aan ons datgene voordoet dat doorwerkt, onvergankelijk is, die stroom van leven waar wij deel van zijn."

Hella Haasse

De geschiedenis van de volkshuisvesting van \pm 1850 tot heden. Dit tijdvak is in drie, scherp tegen elkaar afstekende perioden in te delen.

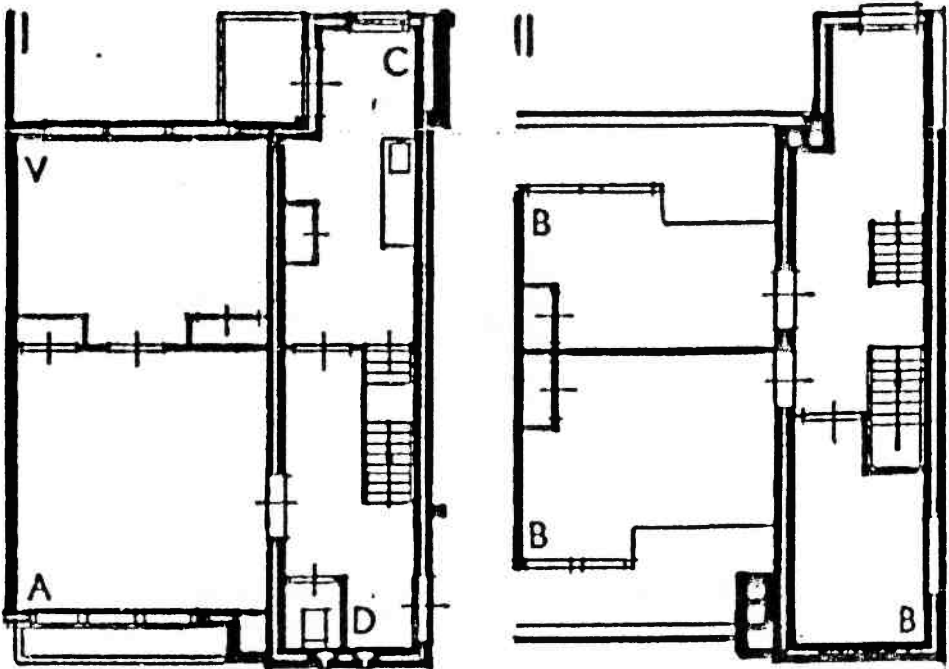
De eerste periode loopt van 1850 tot 1901. Dat is de periode waarin de regering op het standpunt staat, dat volkshuisvesting een particuliere aangelegenheid is en geen overheidstaak. De gevolgen van dit standpunt zijn

Arbeiderswoning op de Schapenkamp (\pm 1870) Vensteroppervlak $2,2 \text{ m}^2$. Kelder: $L \times B = 3,2 \times 1,8 \text{ m}$. Diep: 1 m . (tekening: Jelle Postma, 1988)

voor de arbeiderswoningen verschrikkelijk. Overbevolking, besmettelijke ziekten, kelderwoningen, rug-aan-rug-woningen, woningen waarin een normaal mens niet rechtop kon staan. Veel arbeiderswoningen waren eenkamerwoningen. En soms, vooral in de stad, stond het privaat in open verbinding met de ene kamer. De maatschappelijke situatie van de arbeiders was toch al zo slecht. Lange arbeidstijden, gevaarlijke arbeidsomstandigheden en kinderarbeid. Bij gebrek aan een goede riolering kwamen regelmatig besmettelijke ziekten voor. Uit de bevolking rees verzet tegen deze toestanden. Vooral de 'Maatschappij tot Nut van het algemeen' heeft zeer nuttig werk verricht. Twee rapporten heeft zij doen verschijnen. Het eerste in 1890 over de 'Arbeiderswoningen in Nederland' en het tweede in 1896 over het 'Vraagstuk der Volkshuisvesting'. Dit laatste rapport heeft veel bijgedragen tot het tot stand komen van de Woningwet. Op de 22e juni 1901 werd de Woningwet in de Staatscourant afgekondigd, en trad op 1 augustus 1902 in werking.

De tweede periode, 1901 tot 1940. De Woningwet werkt en dat is te merken aan betere arbeiderswoningen en het groeiend aantal woningbouwverenigingen. In 1922 is het maximale aantal van 1341 bereikt. De eenkamerwoning is verdwenen, het minimale aantal is nu drie, namelijk woonkamer, keuken en slaapkamer. De stedenbouw krijgt meer aandacht. Zo krijgt Rotterdam de tuindorpen Heyplaat en Vreewijk, en Amsterdam Tuindorp,

Arbeiderswoningen in de Spreewuvenstraat ontworpen door Willem Dudok in de jaren '20.

Nieuwendam en Watergraafser. En Hilversum wordt de 'Tuinstad'. Er komen goede doorstroomrioleringen en ook de drinkwatervoorziening wordt verbeterd. De volksgezondheid gaat flink vooruit.

De derde periode, 1940/45 tot heden. Van 1945 tot 1950 waren er allerlei regelingen en voorschriften, die reeds tijdens de oorlog opgesteld waren. Traditionele bouwwijze werd toegepast, maar dat ging niet snel genoeg, o.a. door gebrek aan materialen en mankracht. 1950 kwam de Wederopbouwwet. Niet-traditionele bouwmethoden werden ingevoerd om sneller te kunnen bouwen. De indeling van de woningen werd veranderd, meer fantasie bij de opzet en meer comfort in de woning. De meeste woningen werden van douches voorzien en van centrale verwarming. Men spreekt nu niet meer van arbeiderswoning, maar van premiehuurwoning of premiekoopwoning. In scherpe tegenstelling tot de eerste periode geeft de overheid nu veel financiële steun en bemoeit zich enorm veel met de woningbouw. Te veel misschien. Door de bemoeienis van de overheid hebben we betere en gezondere woningen gekregen en is ook de volksgezondheid erop vooruitgegaan en dat in een periode van ongeveer 140 jaar.

J. Postma

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING

op woensdag 23 maart 1988

Op de jaarvergadering waren veertig leden aanwezig. De voorzitter, de heer Piet Timmer, opende de vergadering om 20.15 uur. Er waren geen ingekomen stukken. De in 'Eigen Perk' 1988-I gepubliceerde jaarverslagen van de secretaris respectievelijk de penningmeester, werden kort mondeling toegelicht en gaven de vergadering geen aanleiding tot commentaar.

Op voorstel van de heren J. Postma en J.B. van Dieren van de kascommissie, werd de penningmeester voor het gevoerde beleid gedechargeerd. De begroting 1988 werd aanvaard. Mevrouw Sluiter en de heer Postma stelden zich beschikbaar voor de kascommissie voor het jaar 1988.

Na deze wat formele punten hield de voorzitter een gloedvolle jaarrede, die elders in dit nummer integraal is afgedrukt. Er waren geen punten voor de rondvraag, zodat de voorzitter de jaarvergadering tegen 20.30 uur kon sluiten.

AvdS

VRAAG EN AANBOD

Mevr. L. Vos-Renes, Eemnesserweg 105 te Hilversum, telefoon 035-857182 vraagt te koop een exemplaar van het Hilversums Gedenboek.

FLORA EN FAUNA VAN HET WASMEER

Verslag lezing J. Harder op 27 april 1988

Sinds geen rioolwater meer geloosd wordt op het Wasmeer neemt de kwaliteit van het water weer toe. En daarmee ook de visstand. Dit trekt weer vele vogels aan, zoals de aalscholver en de fuut. Aldus de heer J. Harder op de ledenavond van 27 april over de flora en fauna van het Wasmeer.

Maar niet alleen de kwaliteit van het water, ook de ontwikkelingen op het 'land' bepalen sterk welke dieren zich in dit boeiende reservaat thuis voelen. Van de oorspronkelijke zandduinen is weinig meer over. Laat men, aldus de heer Harder, de natuur zijn gang gaan, dan ontstaat tenslotte een nogal monotoon landschap met sterke overheersing van vogelkers, grassen, vliegdennen en andere snelgroeiers. Het beleid van het Goois Natuurreservaat, dat het Wasmeer beheert, is nu juist gericht op variatie. Ingrijpen dus. Door de mens, maar sinds enkele jaren ook door middel van grazende runderen.

Aan de hand van vele, werkelijk schitterende dia-opnamen gaf de heer Harder een boeiend verslag van de ontwikkeling van het Wasmeer-gebied. Hij deed dat met grote kennis van zaken en liefde voor zijn vak. Alles bijeen een stimulerende inleiding voor de excursie naar het reservaat op zaterdag 7 mei a.s..

A.v.d.S.

